

Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul

Ömer Türkeş

Murat Gülsoy, 1967 İstanbul doğumlu bir yazar. Mühendislik ve psikoloji alanında eğitim gördü. Şu anda öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Sanat ve edebiyatla daha yakından ilgilenenler, Murat Gülsoy ismini "Hayalet Gemi" dergisinden, ve yine bazı dergilerde çıkan öykülerinden hatırlayacaklardır. 12 öyküden oluşan "Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul", yazarın ilk öykü kitabı.

Murat Gülsoy'un öyküleri birbirinden bağımsız gibi görünmekle birlikte, kitabı bitirdiğinizde bir bütünlük duygusu yaratıyor. Buradan yola çıkarak, yazarın özgün bir usluba ulaştığı söylenebilir. Genellikle birinci tekil kişinin bakış açısından aktarılan öykülerin dışında, anlatıcının ikinci ve üçüncü tekil şahıs olarak kullanıldığı öykülere de rastlıyoruz. Bakış açısı ve anlatım zamanı (geçmiş ya da geniş) ne olursa olsun, Gülsoy'un okuyucuyu şaşırtan, gerçeğin kendisinden kaynaklanan mizahını yitirmeyen ironik anlatımı hiç eksilmiyor. Böylelikle, klasik dönem yazarlarının öykülerinin tadında metinler çıkmış ortaya.

"Kitmir, Kıtmir" adlı ilk öykü mektup tarzında yazılmış. Aslında doğa ile olan ilişkisi pek de tutkulu olmayan anlatıcı, yaşantısının muhasebesini yapmak adına ıssız bir yere tatile gelir. Öykü ilerledikçe, yolların karla kapanması nedeniyle kahramanının aç kalma tehlikesini sezdirir yazar. Açlık gerçeğe dönüşünce, o ana kadar dostluk kurmaya çalıştığı köpeğe bakışı da değişir. Zavallı Kitmir, bu büyük kent entellektüeli için bir av hayvanı olmuştur. Son sahnede, elinde bıçağıyla köpeğin ardına düşen anlatıcının, kendisine yiyecek getiren bekçi ile karşılaştığında duyduğu utanç, ve köpekle yeniden dostluk kurma çabaları, tam bir durum komedisi, entellektüelin trajikomiğidir. Öykünün başında, arkadaşı Mehmet'in öykülerini eleştirirken tanıdığımız anlatıcı portresi, ilk bakışta metnin bütünlüğünü bozar gibi görünmekle birlikte, açlık tehlikesi başgösterince yaşadığı değişimin büyüklüğünü belirginleştirmek açısından yerli yerine oturuyor. E.A.Poe'nun "Arthur Gordon Pym'nin Öyküsü", veya Jack London'un "Ateş Yakmak" adlı metinlerine olan benzerliği ile dikkati çeken bu öykünün belki de tek eleşirebilecek yanı, anlatıcının köpeği kovalama bölümünün kısa tutulması olmuş.

Son yıllarda öykü ve romana egemen olan eğilim "Oysa Herkes Kendisiyle Meşgul"da da tekrarlanıyor. Gerçek ve kurmaca, yazı ve oyun temaları, metinlerle bireylerin yaşamı arasındaki iç içe geçmişlik bir çok öyküde öne çıkıyor. Ancak, Murat Gülsoy'un özgün bir yanı olduğunu, metin ve yaşantı arasındaki ilişkiyi çok daha organik bir tarzda kurguladığını söylemek mümkün. Bir çok öykü, üniversite yıllarında edebiyat/sanat düşkünü gençlerin hayatı algılayışını merkezine alarak, metinlerin gerçek yerine geçişini, daha doğrusu gerçekliğin üzerini örtüşünü doğru olarak resmediyor.

Metinsel etkileri merkeze koyan öyküler arasında en ilginç, "Kendini Orhan Pamuk Sanan Adam" diyebiliriz. Yine edebiyatla ilgilenen bir üniversite öğrencisinin ağzından, yaz tatilinde Orhan Pamuk ile aynı sitede oturduklarını öğrendiğinde başlayan duygu ve düşüncelerini anlatıyor yazar. Aslında Orhan Pamuk değildir gördükleri, dahası, o adama Orhan Pamuk arasındaki fiziksel benzerlik alacakaranlıkta bile bu yalanı sürdürecektir denli güçlü de değildir. Adamın Orhan Pamuk'un kitaplarındaki dille konuşması site sakinlerinin kendilerini bir romanda görme ümidiyle birleşince, kimse gerçeği araştırmak zahmetine girmez. İşin aslını keşfeden tek kişi anlatıcıdır. Adamla konuştuğunda, onun yaşadığı yer değiştirmeyi farkeder. Adam, Orhan Pamuk'un kitapları üzerinde çalışmakta, ondaki yanlışlıkları veya anlatım bozukluklarını düzeltmekte, belki orijinallerinden daha iyi metinler üretmektedir. Sonunda O.Pamuk'u bile aşan, ondan daha çok O.Pamuk olduğunu düşünen bir başka O.Pamuk çıkmıştır ortaya!

Yukarıdaki öyküdeki yer değiştirme, Orhan Pamuk'un "Beyaz Kale"sine bir gönderme niteliği taşıyor. Bir yazınsal metnin başka yazınsal metinler barındırması, ya da onlara göndermelerde bulunması, Julia Kristeva tarafından, daha 1966'da "metinlerarasılık" biçiminde kavramsallaştırılmıştı. Friedmann'a göre, "bir yazınsal metin tarihsel ve toplumsal gelişme içinde belli bir yere sahiptir, bu metni okuyan yazar aslında kendi ürettiği yazınsal yapıtta daha önce kendi okuduklarını kendi birikimlerine göre tekrar yazmaktadır. Yazar, öncelikle bir okuyucudur. Kendinden önce yazılmış ve her biri toplumsal ürün olan yazınsal yapıtların okuyucusudur. Okuyucunun, bir kısa öykü içinde aynı yazar ya da başka yazarlar tarafından daha önce yazılmış başka öykülerin varlığının izlerini farketmesi olasıdır". Bir anlamda post-modern yazımın manifestosu olan bu anlayışı savunan ve kullanan yazarlar arasında en önemlisi de kuşkusuz Borges'tir. Benzer bir eğilim içinde olan Murat Gülsoy, aynı zamanda 19.yüzyıl klasik

anlatı geleneğinden yararlanmayı da bilerek, olaysız kurulan çağdaş öykünün sıkıcılığından sıyrılmayı başarıyor.

Kitapta yer alan öyküler arasında, "Kadınların gölgesinde", "Körebe", "Randevu" ve "Gecenin ve Yazının Bileliğine Dair Öyküler", yine keyifle okunuyor. Yazar, yer yer yakaladığı yaşam ayrıntılarını, imgesel ve ironik bir biçimde aktarmayı başarmış. Mesela "Körebe"de; "kısa bir süre sonra mezun olup bu gurubu bir daha aramamak üzere terkedeceğini, bir ithalat ihracat firmasında saçlarını kısa bir sürede döküp, akşamları evine dönerken yorgun gözlerini kırmızı ışığa dikerek kimsenin bilmeyeceği ve anlamayacağı yorgun hayallere dalan adamlardan birine dönüşeceğini o gece hiçbirimiz bilmiyorduk tabii" biçiminde anlattığı insan tipi, hemen karşılığını buluverir zihinlerimizde. Hepimizin yaşantısında mutlaka yer almış olan bu türden insanların, sosyolojik ve psikolojik tahlillere gerek duyulmaksızın yapılan bu imgesel tasviri, anlatılan tipolojinin bütün tipikliklerini ortaya döker. "Yazar çok geniş bir durumu ve bu durumun çok sayıdaki nedenini çok az sayıdaki sözcük aracılığıyla anlatmakta, ve okuyucusunu öykü içindeki sezdiri ve sezdirimlerden yola çıkarak çıkarımlarda bulunmaya yönlendirme yöntemini", diğer deyişle çok ekonomik bir dili kullanmaktadır.

Murat Gülsoy'un, kitabı ile aynı zamana denk gelen "Adam Öykü Dergisi"nde (sayı 23) çıkan bir öyküsünden de bahsetmek istiyorum. "Ekici" adını taşıyan bu öyküde, yazar Vincent Van Gogh'un "Ekici" adlı tablosunu körler için tarif etmeye çalışan bir metin üretimini anlatıyor. Aynı metnin görenler için yazılmış biçimi ile birlikte ele alınışı, yazı ve resim, ya da gerçekliğin imgesel yorumu gibi temalar üzerine kurulu. Bu felsefi konularda bile, Murat Gülsoy mizahi anlatımını terk etmemiş. İlk kitabında belli bir ustalığa ulaştığı görülen yazar, dikkatle izlenmeğe değer.